ISSN 0554-6397
UDK: 004.032.26

Paolo Tičina*
E-mail: ticina4@gmail.com
Kanata - Udruga za istraživanje i zaštitu maritimne baštine

Revitalizacija gajete *Slavica*: tradicijski brod u službi zaštite pomorske baštine

Sažetak

Rad predstavlja projekt, odnosno primjer dobre prakse revitalizacije gajete *Slavica*, tradicijskog drvenog broda izgrađenog 1973. godine u Betini na otoku Murteru te njezinu transformaciju iz obiteljskog u plovilo koje promiče pomorsku baštinu zadarskog područja. Kroz prikaz povijesti broda, obiteljskog nasljeđa, izazova održavanja i procesa obnove, rad naglašava važnost praktičnog i eksperimentalnog pristupa očuvanju tradicijskih plovila. Uloga Udruge *Kanata*, njezinih članova i lokalne zajednice pokazuje kako se zajedničkim radom, prijenosom znanja i uključivanjem mladih može osigurati dugoročna održivost drvene brodogradnje i latinskog *idra*. Projekt revitalizacije *Slavice* rezultirao je njezinim povratkom na more, sudjelovanjem na regatama, edukativnim programima i aktivnim doprinosom očuvanju maritimne baštine. Projektom se potvrđuje da tradicijski brodovi mogu dobiti novi život kada se spoje stručnost, entuzijazam i zajednička vizija.

Ključne riječi: gajeta, latinsko jedro, pomorska baština, Zadar, udruga *Kanata*

1. Uvod

Kanata - Udruga za istraživanje i zaštitu maritimne baštine djeluje na području Zadarske županije i okuplja vlasnike dvanaest gajeta, jednog guca i jednog leuta, hrvatskih tradicijskih brodova opremljenih latinskim jedrom. Brodovi članova Udruge nalaze se duž Zadarskog i Pašmanskog kanala, od Privlake do Biograda te na otocima Ugljanu i Pašmanu. Iako mlada, Udruga *Kanata* nastala je na temeljima prethodne Udruge *Jargola* i brzo se profilirala kao važan sudionik u očuvanju tradicijskih plovila i vještina.

Jedan od prvih prepoznatih problema bio je nedostatak strukture i podrške u održavanju i opremanju drvenih brodova u zadarskoj regiji. Tradicijska brodogradnja, iako duboko ukorijenjena u lokalni identitet, suočava se s izazovima modernog vremena:

* *bacc.oec*., potpredsjednik Udruge *Kanata*

manjkom znanja, nedostatkom majstora brodograditelja, financijskim opterećenjima i sve manjim brojem aktivnih korisnika drvenih brodova. U tom kontekstu nastaje i priča o gajeti *Slavica*, brodu koji je iz obiteljskog nasljeđa prerastao u simbol zajedničkog rada, prijenosa znanja i revitalizacije pomorske baštine.

2. Udruga *Kanata* i početni izazovi

Umijeće jedrenja latinskim jedrom, kao nematerijalni element pomorske baštine, posljednjih desetljeća doživljava obnovu kroz regate, radionice i edukativne programe. Na prostoru Sjeverne Dalmacije pokret oživljavanja i popularizacije ovoga umijeća započeo je u Murteru 1997. godine (Udruga *Latinsko idro*, 2026). No, očuvanje takve baštine zahtijeva aktivno korištenje brodova, prijenos vještina i stvaranje prilika za praktično iskustvo. Upravo to *Kanata* prepoznaje kao temelj svojega djelovanja: baštinu je moguće očuvati samo ako je u živoj uporabi i ako se prenosi na nove generacije.

Udruga *Kanata* djeluje s jasnim ciljevima: promovirati i valorizirati pomorsku baštinu i tradicijske vještine, pružati potporu u gradnji, korištenju i održavanju drvenih brodova, organizirati edukacije i radionice, dokumentirati kulturnu baštinu te provoditi preventivnu i trajnu zaštitu brodova opremljenih latinskim jedrom. Udruga potiče i znanstveno-istraživački rad na arheološkoj, povijesnoj i etnološkoj građi (Udruga *Kanata*, 2026). Sa stajališta međugeneracijskog prijenosa nematerijalnih elemenata pomorske baštine od osobite je važnosti rad s mladima. Sve veći broj djece i mladih iskazuje interes za jedrenje i održavanje drvenih brodova, ali im je potrebno početno ohrabrenje, mentorstvo i, najvažnije, pristup takvim brodovima. Udruga im pruža upravo to: podršku, znanje i priliku da se uključe u žive tradicijske prakse. Brodovi članova udruge postaju platforme za učenje, druženje i stvaranje novih iskustava.

3. Povijest gajete *Slavica*

Gajeta je jedno od najprepoznatljivijih tradicijskih plovila istočne obale Jadrana. Betina, mjesto u kojemu je *Slavica* izgrađena 1973. godine, jedno je od povijesnih središta drvene brodogradnje (Čubrić Šikić, 2018). Betinski majstori stoljećima su oblikovali brodove prilagođene lokalnim potrebama: ribolovu, prijevozu i svakodnevnom životu. Gajeta je bila brod koji je mogao sve: jedriti, veslati, prevoziti teret i obitelj, izdržati buru i bonacu (Skračić, 2003).

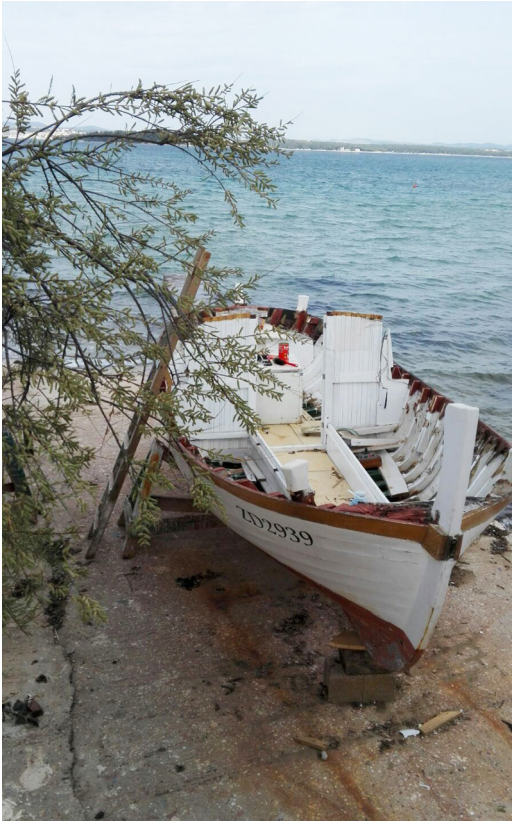
Gajeta *Slavica* izgrađena je 1973. godine u Betini po narudžbi Ivana Burića - Prije iz Pašmana. Nazvana je po njegovoj supruzi Slavici, a ime je zadržala do danas. Brod je građen u modernijem stilu: s kabinom, natkabinom, unutarnjim motorom i laganijom konstrukcijom. Koristila se za mali ribolov, obiteljska kupanja i dnevne *đite*, odnosno obiteljske izlete, što je bilo tipično za upotrebu obiteljskih brodova u drugoj polovici 20. stoljeća.

Godine 1992., nakon iznenadne smrti *dida* Ivana, brod prelazi u zadarsku obitelj Tičina, obitelj njegova zeta. To je za autora ovoga rada razdoblje prvih susreta s izazovima održavanja drvene gajete: *škverovi*, popravci, učenje o konstrukciji i materijalima. Tijekom ratnih godina brod je, kao hranitelj obitelji, služio za ribolov. Gajeta je u poslijeratnom razdoblju služila uglavnom kao sredstvo prijevoza, zabave, uživanja i sportskog ribolova te se zbog komfora koji je pružala zahvaljujući kabini i natkabini, kao i pouzdanosti, koristila u cijelom zadarskom arhipelagu - od juga otoka Pašmana, preko Kornata, Dugog otoka, sve do Molata i Silbe.

Upravo se u to vrijeme rađa ideja o opremanju *Slavice* latinskim jedrom, ideja koja će se ostvariti tek mnogo godina kasnije. Vlasnik je tada skinuo kabinu i natkabinu, čime je brod približio tradicionalnijoj formi te započeo s realizacijom ideje u djelo.



Slika 1. Slavica s kabinom, 2000. (autor: Paolo Tičina)



Slika 2. Skidanje kabine u Tkonu (autor: Paolo Tičina)

4. Projekt revitalizacije gajete *Slavica*

Ulaskom njezina vlasnika i autora ovoga rada u Udrugu *Kanata*, otvara se novo poglavlje u životu gajete *Slavica*. Sudjelovanje na manifestacijama poput *Zadar na idra* i jedrenje na drugim tradicijskim brodovima dodatno ga učvršćuju u davnoj zamisli o *armanju Slavice*. Projekt revitalizacije započeo je inicijativom članova udruge. Slijedilo je pisanje projekta, planiranje troškova i faza provedbe te prijava na javni natječaj tvrtke Tankerska plovidba d.d.

Radovi su izvedeni u Brodogradilištu Filipi u Sukošanu, gdje je gajeta prilagođena za *latinsko idro*: izrađene su nove *lande*, *katina*, *škaca*, *maškuli*, *timun* i *jargola* (Brodogradilište Filipi, 2026). Proces je uključivao članove udruge, prijatelje i lokalne majstore, čime je projekt postao i platforma za prijenos znanja. Revitalizacija nije bila samo tehnički zahvat, nego i zajednički pothvat koji je povezao generacije.



Slika 3. Paljenje broda i promjena kuverte, Tkon (1) (autor: Paolo Tičina)



Slika 4. Paljenje broda i promjena kuverte, Tkon (2) (autor: Paolo Tičina)

5. Rezultati i učinci projekta

Revitalizirana *Slavica* prvi put se predstavlja javnosti na manifestaciji *Zadar na idra 2024*, gdje osvaja 3. mjesto na regati u klasi *latinsko idro*. Osim natjecanja, sudjeluje i u pokaznom jedrenju s učenicima zadarskih osnovnih škola, čime postaje edukativni alat i inspiracija mladima.

Do danas je gajeta *Slavica* sudjelovala na pet regata *latinskog idra*, brojnim neformalnim jedrenjima i edukativnim plovidbama. Posebno se ističe primjer autorova nećaka koji je, nakon jednog jedrenja na *Slavici*, upisao školu jedrenja i potpuno se posvetio moru i vjetru.

Godine 2025. brod dobiva i novi (polovni) motor, pronađen i dostavljen uz pomoć članova *Kanate* i prijatelja s Kvarnera.

Nakon godina rada, gajeta *Slavica* zasjala je u novom ruhu, dobila novu svrhu i postala aktivan nositelj pomorske baštine. Brod koji je godinama stajao u sjeni, ponovno je postao mjesto okupljanja, učenja i zajedničkih doživljaja.



Slika 5. Slavica danas, humanitarna regata Svetko Perković (1)
(autor: Paolo Tičina)

6. Uloga zajednice i prijenos znanja

Projekt obnove *Slavice* u duhu baštine pokazao je koliko je zajednica ključna u očuvanju tradicijskih brodova. Članovi Udruge, lokalni majstori, prijatelji i entuzijasti s cijele obale sudjelovali su u njezinoj obnovi, opremanju i jedrenju. Praktično i eksperimentalno iskustvo drvenog broda, temeljni princip *Kanate*, ovdje je došlo do punog izražaja.

Kroz rad na *Slavici* prenesene su vještine, ojačane veze među članovima udruge i stvoreni novi zaljubljenici u *latinsko idro*. Brod je postao učionica na otvorenom, mjesto gdje se tradicija ne samo čuva, nego i živi.



Slika 6. Slavica danas, humanitarna regata Svetko Perković (2) (autor: Paolo Tičina)

7. Zaključak

Revitalizacija gajete *Slavica* pokazala je da tradicijski brodovi mogu dobiti novi život kada se spoje znanje, strast i zajednički rad. Udruga *Kanata*, podupirući vlasnika gajete, uspjela je usmjeriti svoje resurse i iskustvo u konkretan projekt koji je istovremeno očuvao materijalnu i nematerijalnu baštinu, educirao nove generacije i ojačao lokalnu zajednicu.

Ako je rezultat svega toga jedan brod koji ponovno plovi, jedna zajednica koja se povezala i jedan mladi čovjek koji je otkrio ljubav prema moru, onda se trud itekako isplatio.

Zahvale

Zahvaljujemo Tankerskoj plovidbi d. d. na sredstvima za projekt „Nabava snasti za tradicijsku drvenu gajetu i potpora za jačanje kapaciteta Udruge Kanata“, dodijeljenoj putem javnog Natječaja za dodjelu donacija u 2024. godini.

Literatura

1. Čubrić Šikić, K. (2018). Prilog poznavanju betinske brodogradnje. *Murterski godišnjak*, XV, str. 103.-116.
2. Skračić, V. (2003). Kurnaska gajeta – sveti brod. *Čakavska rič: Polugodišnjak za proučavanje čakavske riječi*, *31*(1-2), 33-51.
3. Udruga *Kanata*. Dostupno na: https://www.udrugakanata.hr/. (pristupljeno 20. ožujka 2026.)
4. Udruga Latinsko idro. Dostupno na: https://www.latinskoidro.hr/ (pristupljeno 20. ožujka 2026.).
5. Brodogradilište Filipi. Dostupno na: www.brodogradiliste-filipi.hr. (pristupljeno 20. ožujka 2026.).

ISSN 0554-6397
UDK: 004.032.26

Paolo Tičina
E-mail: ticina4@gmail.com
Kanata – Association for the Research and Protection of Maritime Heritage

Revitalization of the *Gajeta Slavica*: A Traditional Boat in the Service of Maritime Heritage Preservation

Abstract

This paper presents the revitalization of the *gajeta Slavica* as an example of best practice in maritime heritage preservation. The *Slavica*, a traditional wooden boat built in 1973 in Betina on the island of Murter, has been transformed from a family vessel into an active promoter of the maritime heritage of the Zadar region. By tracing the boat's history, family legacy, maintenance challenges, and restoration process, the paper highlights the importance of a practical, hands-on approach to the preservation of traditional vessels. The role of the *Kanata* Association, its members, and the local community demonstrates how collaborative effort, knowledge transfer, and the involvement of younger generations can contribute to the long-term sustainability of wooden shipbuilding and the lateen sail tradition. The revitalization of the *Slavica* resulted in the boat's return to active use, including participation in regattas and educational programmes, thereby contributing directly to the preservation of maritime heritage. The project demonstrates that traditional boats can be given a new lease of life when expertise, enthusiasm, and a shared commitment to heritage preservation come together.

Keywords: *gajeta*, lateen sail, maritime heritage, Zadar, *Kanata* Association



Autor: Igor Turčinov – Stijić
Izvor: fototeka Muzeja betinske drvene brodogradnje